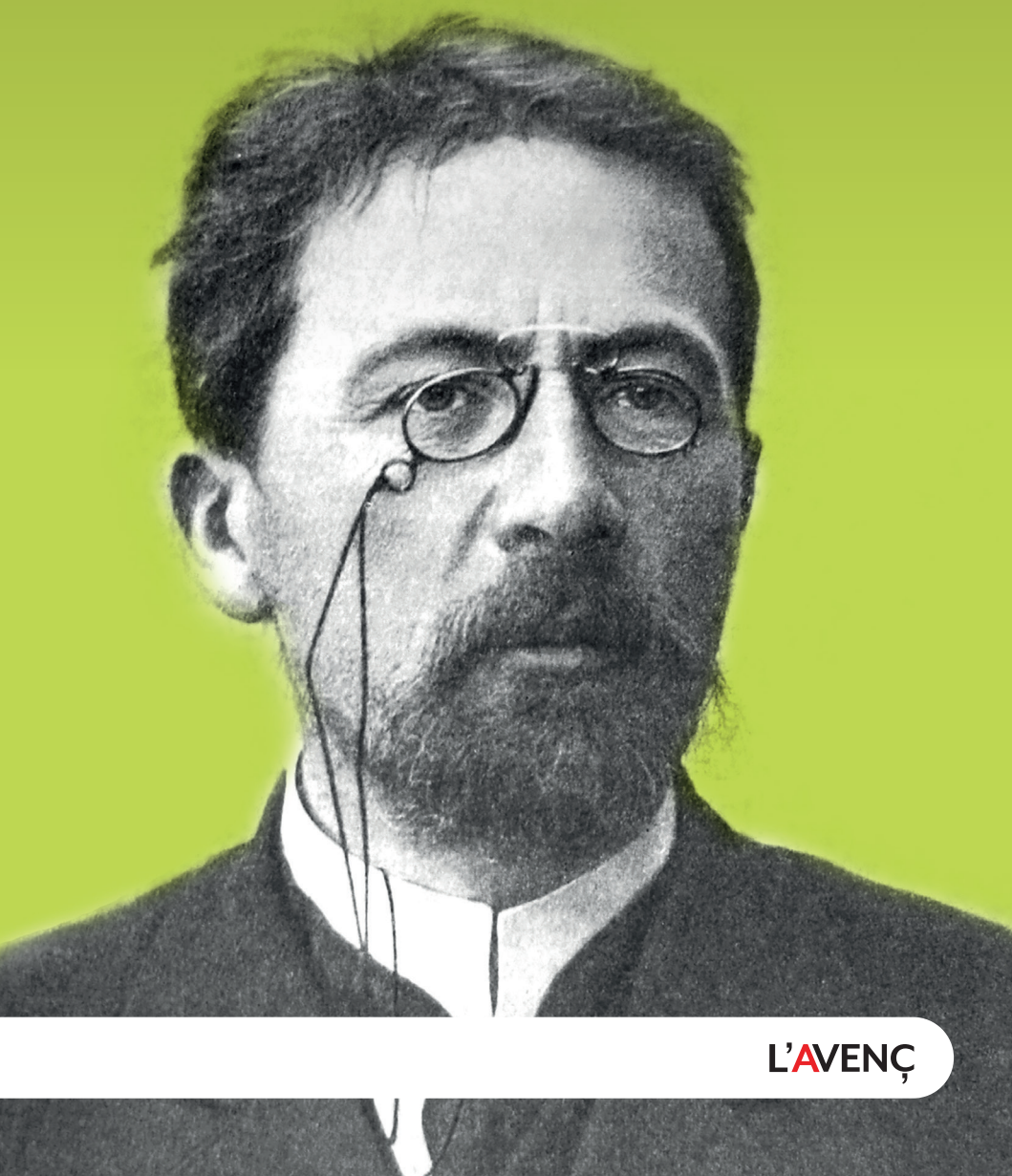

Irène Némirovsky **LA VIDA DE TXÉKHOV**

Traducció de Margarida Casacuberta

L'AVENÇ

LA VIDA DE TXÉKHOV

Irène Némirovsky

LA VIDA DE TXÉKHOV

Traducció de Margarida Casacuberta

L'AVENÇ
Barcelona
2026

Títol original: *La vie de Tchekhov*.

Aquest llibre és una nova edició de l'aparegut el 2016 també a L'Avenç.

Barcelona, gener de 2026

© de la traducció, Margarida Casacuberta

© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2026

Mallorca 221, sobreàtic

08008 Barcelona

lavenc.cat

llegirencatala.cat

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç

Imatge de la coberta: Anton Thékhov. 1903. Autor desconegut.

THEMA: DNBL 1DTA 2ADC 3MN

ISBN: 978-84-18680-64-9

DIPÒSIT LEGAL: B 924-2026

Impress a Gráficas 94

Es reserven tots els drets.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

I

Un nen seia damunt d'un bagul i plorava perquè el seu germà gran no volia ser-li amic. Per què? No s'havien pas barallat.

Repetia amb veu tremolosa:

—Sigues amic meu, Saixa.

Però Saixa se'l mirava amb desdeny i fredor. Era cinc anys més gran que el seu germà, Anton. Anava a l'escola i estava enamorat.

Anton pensava amb tristesa:

«Va ser ell qui em va oferir la seva amistat.»

Havia estat, és veritat, feia molt temps. Anys... una setmana... D'altra banda, li havia semblat que Saixa aprofitava aquesta amistat per prendre-li tots els joguets. Però això no tenia gaire importància. S'havien ben divertit. A d'altres nens, més consentits, aquestes diversions els haurien pogut semblar pobres. Però els altres nens estaven educats d'una manera tan estrafolària! Feia poc, Anton havia preguntat a un d'ells:

—Et peguen sovint, a casa?

I el nen havia contestat:

—Mai.

Era un mentider o... la vida era realment estranya. Sí, s'havien ben divertit. Havien robat unes caixes buides a la botiga del seu pare i les havien disposades de tal manera que, tot mirant-les, estirats per terra, amb el cap sobre el trespol, veien

una fila de cambres il·luminades per llantions i es creien transportats al llindar d'un palau; allí hi vivia un soldat de fusta. Havien collit fruita als vergers dels veïns i se l'havien menjada d'amagat. S'havien disfressat. S'havien banyat al mar. Ara, tot s'havia acabat, com tallat amb un ganivet.

Saixa va llançar una última mirada al seu germà i se'n va anar: aquest Anton, aquest bordegàs, estava per sota d'ell. No es podien entendre. Se'n va anar a fatxendejar al Jardí municipal, mentre Anton restava tot sol damunt del bagul. L'habitació dels nens era petita i pobra. Els vidres eren tèrbols, el terra brut. A fora, el fang s'estancava, com en tots els carrers d'aquesta petita ciutat de la Rússia meridional on vivien Saixa i Anton Txékhov.

Si sortien de casa i caminaven uns instants, arribaven a la vora del mar i, si caminaven en sentit contrari, trobaven l'estepa salvatge. Dins de casa, se sentien els passos atrafegats de la mare, que anava de «l'habitació gran» a la cuina minúscula, amb sòl de terra batuda, construïda a tocar de la casa. Sis criatures, i sense minyona, donaven molta feina a la mare de família. Al pare, se'l sentia pregar Déu en veu alta i cantar. De cop i volta, les pregàries es van aturar i uns crits de plors van arribar a les orelles d'Anton. El pare pegava a un dels dependents de la botiga. Allò va durar molt poca estona, després els himnes van reprendre, interromputs per un brusc clamor furiós:

—Imbècil! —cridava el pare, dirigint-se a la mare d'Anton— tros de tòtila!

El petit no se sorprenia ni es revoltava; ni tan sols no era conscient de ser desgraciat: tot allò li era massa quotidià... Només tenia el pit oprimat i se sentia trist i content alhora d'estar sol. Estar sol sempre fa una mica de por, però, com a mínim, ningú no t'empipa, ningú no et pega. Al cap d'una estona, però, la impressió de por va augmentar. Va sortir de l'habitació i va anar a trobar la seva mare. Aquesta era fràgil i espantadissa; plorava i es planyia en veu alta del seu marit

i de la seva vida. Ningú no l'escoltava: clamava en el desert. Tothom s'havia acostumat a les seves llàgrimes.

Potser l'endemà deixarien a Anton anar a passejar en barca i es menjarien el peix que ell portaria. Amb aquest pensament, es va sentir molt alegre, amb una alegria maliciosa i tendra.

La família soparia aviat, després faria l'última pregària i la jornada s'acabaria així.

II

El pavelló llogat pels Txékhov era al fons d'un pati; les parets estaven arrebossades amb argila. Damunt del fang, de les males herbes, dels trossos de maó i de les porqueries que recobrien el pati, els passos de la gent havien traçat grollerament un caminet cap al portal i un altre cap a l'estable. El casinyot semblava inclinat cap a un costat, arrupit i fatigat com una vella. Una bota situada sota la canal recollia l'aigua els dies de pluja: l'aigua era un bé rar i preciós. Finestres amb una quadrícula, un porxo de fusta, tres cambres petites i una cuina: heus aquí la casa on Anton va néixer.* Hi havia «l'habitació gran», domini del pare; una de més petita on dormien els pares, i una altra, encara més petita, que era la dels nens, amb el bressol de fusta d'Anton. Dins «l'habitació gran», segons el costum de la pietat ortodoxa, hi havia un racó tot cobert d'icones. Nit i dia, una animeta brillava al seu davant. Damunt d'un faristol hi havia un missal i les Sagrades Escripures; un gran ciri dins un canelobre de coure les il·luminava i, en determinades dates prescrites per l'Església, el pare Txékhov feia cremar encens davant de les Imatges. Encara que pobre i avar, mai no estalviava l'encens: veritables núvols s'elevaven i omplien les habitacions, esmorteint fins i tot l'olor de col agra que venia de la cuina.

* El 17 de gener de 1860.

Darrere de la casa creixien unes acàcies; a la primavera, aquells patis enfangats es cobrien de flors. La ciutat, edificada vora el mar d'Azov, s'anomenava Taganrog; tenia «un carrer gairebé europeu», deia la gent amb orgull. Que no s'hi veien unes cases que tenien fins a tres o quatre pisos, un teatre, botigues? Difícilment s'hi hauria trobat un rètol sense faltes d'ortografia, però què hi feia? En canvi, tenia pavimentats un centenar de metres de voreres i calçades; i no totes les ciutats de Rússia es podien vantar d'una tal prosperitat. Un xic més lluny, però, ja només hi estaven les voreres. Encara més enllà, ja es convertien en una pista fangosa: allí vivien els Txékhov. Als afores començava l'estepa. Aquelles vastes extensions de terra, sense ni una muntanya, sense cap bosc, eren travessades pels vents violents que provenien de l'Est, de l'Àsia. A l'hivern, anaven carregats de neu; a l'estiu, portaven tempestes abrusadores. El port, cada temporada, quedava més cobert de sorra; i, tanmateix, el cor de Taganrog era el seu port. Era una ciutat comercial; en altre temps, Pere el Gran havia fet sorgir un bastió d'aquell sòl salvatge per tal de defensar les seves possessions contra els turcs; després havia construït un port i Taganrog, a començament del segle XIX, havia esdevingut feliç i pròspera; exportava blat, i Rostov del Don, igualment com Odessa, li cedien el primer lloc.

Llavors hi havia vida i moviment a Taganrog, sospiraven els vells: «Els millors actors de Rússia venien a actuar a casa nostra i teníem una òpera italiana, com qualsevol ciutat respectable del sud, com Odessa...» Després, havien arribat els temps difícils: la sorra, carretejada durant segles pels rius, havia acabat elevant el fons del mar, que es tornava perillós per a les naus... i aquells vaixells moderns eren massa grans... Finalment, el sùmmum de la desgràcia: un ferrocarril uniria directament Rostov del Don, el rival, a Vladikavkaz. Taganrog restava marginada; Taganrog estava arruïnada.

En pocs anys, la petita ciutat va prendre un aire apagat, endormiscat. El cel blau fosc, el sol, el mar, feien que, de lluny, semblés agradable, però quan s'hi entrava: «Quina misèria, quina ignorància, quin buit!» El fang i el silenci: heus aquí el que impressionava els viatgers. A la tardor, i durant el desglaç de la neu, Taganrog s'havia de travessar com es travesa un rec, saltironejant d'una pedra a l'altra, «i aquell que perdia peu s'enfonsava fins als genolls dins un mar de fang.» A l'estiu, en aquells carrers roents, la pols rodava lentament en núvols espessos que mai cap escombriaire no destorbava. Un gos ensumava les peles; una harmònica tocava dins un pati; dos borratxos es barallaven... Rarament se sentia un vianant que arrossegues les botes pel fang; ningú no pensava a fer reparar la teulada, la porta, repintar la casa. S'adaptaven a tot.

Aquests territoris, a Rússia, s'anomenaven «les ciutats somortes» i, certament, cap nom no els esqueia tant: la seva pau era profunda. Tancaven les orelles al soroll del món. Dormien com els seus habitants després d'un àpat pesat, amb les persianes tirades, les finestres tancades al més lleu alè d'aire, en pau amb el Tsar i amb Déu, amb l'esperit buit.

Però fins i tot el racó més perdut de la terra, el més desheretat, és, per a una criatura, ple de varietat i de vida. El petit Anton no s'hi avorria pas, aleshores, a la seva ciutat natal. Mirava amb un interès constantment renovat els vaixells, els ponts, el mar. Estava content d'anar a sopar a casa de l'oncle Mitrofan, que de tant en tant li donava una moneda. Sabia els noms dels que vivien en aquelles casetes iguals, amb els patis ofegats per les males herbes, i, com els seus germans i la seva mare, coneixia tots els detalls de la seva existència: el que havien menjat el dia abans, qui s'havia mort, qui havia nascut, a qui havien demanat la noia en matrimoni. Li agradava passejar pel Jardí públic, les terrasses del qual baixaven fins al mar.

Malauradament, no se li permetia gaire sovint aquesta llibertat, aquesta gran alegria. Els vespres de primavera

s'asseia sota el porxo de fusta, damunt els petits esglaons retorçats, clavats a terra. Totes les cases estaven precedides d'aquests petits porxos, i les famílies s'hi instal·laven quan la calor del dia minvava; la mare abandonava un instant la màquina de cosir; les criatures es barallaven. Al lluny, se sentien els primers acords de la música militar que tocaven al Jardí. Els redoblaments dels tambors, l'estrèpit del metall, en travessar l'aire empolsegat, s'alleugerien, s'endolcien, perdien la vivacitat marcial i es carregaven d'una confusa malenconia.

Aleshores, apareixia el pare. Tenia unes espatlles molt amples, una gran barba, la mà pesada.

—Ves a treballar, Antoixa —deia—, prou de badar, prou d'estar a la lluna. Ves a la botiga. Ves a treballar.

«Les qualitats del Txékhov home — la modèstia, la integritat, la senzillesa, l'esforç constant per disciplinar-se, per refinar-se, per estimar el proïsme, per suportar la malaltia i les preocupacions, per esperar la mort amb dignitat i sense por— es reflecteixen en l'obra del Txékhov escriptor. Aquell que afirmava amb tristesa que la vida no té sentit va aconseguir de donar a la seva una significació molt bella i molt profunda.»

És poc freqüent trobar una biografia literària com aquesta, escrita des del talent, l'admiració i amb les arts pròpies de la narrativa. Irène Némirovsky, l'autora que va morir a Auschwitz i que va ser redescoberta arran de la publicació de *Suite francesa*, ho fa amb la sensibilitat que només una altra escriptora pot tenir.

No és només la biografia personal i intel·lectual d'Anton Txékhov (1860-1904), sinó de tota la família i d'una generació. Una història que ressegueix l'èxit, però també el fracàs. El viatge a Sibèria, la seva relació d'admiració vers Tolstoi, la presència constant de la malaltia, les dones que sempre l'envolten, i l'Olga, l'actriu amb qui s'acabarà casant. I per damunt de tot, la creació literària. Un repàs dels contes i les peces teatrals que van canviar el panorama de l'època i li van fer guanyar un lloc a la història. Publicada pòstumament el 1946, ens restitueix l'autor en tota la seva veritat i amb tota la seva excepcional humanitat. Una vida, en definitiva, escapçada massa aviat, com la de la mateixa Némirovsky.

THEMA DNBL 1DTA 2ADC 3MN
ISBN 978-84-18680-64-9

9 788418 680649

L'AVENÇ Literatures